

VATAN -MUKADDES DİR

ATA-VATAN

№ 4

ERKİN PİKIRLİ GAZET

26. VIII. 93

TURAN
SULTAN SANCAR

ADRIATIC DENİZİNDEN CİN ARALIGINDA TEZA DUNYA YUZE CİLDİR. BU TURK DUNYESİDİR. BUNI BEYAN ETMEKDEN CEKİNMELİ DELDİR.

SÜLEYMAN DEMİREL

Азербекжан, сыякат ве хадысалар.

Генже шәхеринде ерлешен 709-нжи харбы бригада, С. Хусейновын елбачылыгында, 8-10 июнь 1993 й. Бакува харбы хүжүме гечди. Онуң талабы, А. Ильчиген президентлик визеспесинден эл чекмегидир.

Бу хүжүме харбы гаршылык, гражданлык урши даймектир. Ол себапден президент Бакудан Келеки обасына (Нахичеван) гечди.

Милли Межлисин Екary Советине X. Алевин, сайланмагыны, Орсетде хөвүргелеп гайтадан хөкүмет башына дызаян А. Муталибова гаршиюлуш дииип душундириш берйөн журналистлер пикирлерини кепиллендирді.

Милли Межлисин Ыынагында бу хадысаны "Дөвлөт агадарлышык" дийип кесигитлән И. Гамбаров, туссар эдилди (Екary Советине овалык спикери).

АБШ-нин Туркинин, ве башга бир нәче дөвлөтлер, демократик ёллар билен сайланан А. Ильчиги дөвлөт Президенти орнуда танамакларынын, ресмидиги текрап этдилер..

ТҮРК ДӨВЛЕТ ТОПЛУМЛАР ГУРУЛТАЙЫ

Түркис-гөзел Анталиядá "Түрк дөвлөт топлумлары гурултайы" гейрилди. Түрк тәзэ йыл деңүми 21-23 мартда довам эден топлум, Мару-Шаху жаҳанды Түран шасы Солтан Санжар замайындан соң биринжи Ыынанышыкты.

Түркиянын "Миллетчи чадышма партиясы" - Алп-Арслан Түркеш тарафынан гурамачылык төркезилен топлум, "Дилде пикирде, ишде бирлик" шығары астында сыйыс, ықдышады ве мәдениет меселелерे середилди.

Гурултая, дүниәнин хемме күнжеклендін түрк милләттери чагырылып: Азербекжандан-93, Газакыстандан-46, Гыргызыстандан-16, Өзбекистандан-8, Сахадан - (Якутия)-6, Гекогуздан-5, Ногай, Гарачай, Гара-Галпак ялы, хас овнук юртлерден 2:4 векиллер гатнашдылар.

Бизин невсимиз ағырса-да, Турк дүниәсінин езени Туркменистандан ресми халда дине "Түркменистан Демократ Өсүш партиясынын" векили - Дурды Мырат гатнашды.

Ишини үстүнликли тамамлан топлум, гелжек Гурултасынын Лёвкоша-Кипре 1994-нжи йылда гечирилмегини карар этди.

КУРБАНБАШЫ, КЛИНТОН МАКАЛАНЫН ТЕРЖИМЕСИ

"Собеседник" № 4, 93.

Аныкламагына герә, яны якында АБШ-да болан, Туркменистанын президенти С. Ниязов, ези билен бир ерде ики саны сайлама АХАЛ-ТЕКЕ тохум аттары хем алып барды. Туркменбашы олары Билл Клинтона сват бермекиди. Республиканын көпчүлүкейин хабар бериш серишелери буна ресми сапар гернүшинде яймагына гарамаздан Американын илчиханасы шейде беянат этди: "Түркменистандакы уч саны десидентлер (демократлар) юртдан дашина чыкмага русгат берилмесе, дөвлөт елбашыларына хич хили ресми чакылыш говшурымлаш".

Хәзир блса президент океанын анырында шахсы зыярат гернүшинде мыхманчылык боды.

РЕДАКЦИЯДАН:
РЕСПУБЛИКАНЫН вице президента Б. Шыхмурадов шу сапарың нетижесине баһа бермек билен ("Пресс Курьер" N. 1993-й). Бу адатадан дашары ягдай барада сез келам ағыз сез айытмады. Бу өз милләтиңе ал бермек дәмикә?

АТЫМЫЗ ГУТАРЯНЧА СЫЯСАТЧЫЛАРЫМЫЗ ЕТИШМЕЗМИ?

ДЕРДИНШМЕ... ГЫЖАЛАТ...

Яш жұван билен яшүлүнин өзара сөхбети.

Яшүлү:

- Оглум, дүңйәде нәчерәк патышалык барка?

Яш ингит:

- Йүзден-ә аныраккададыр, агам Яшүлү.

Яшүлү:

- Вах, ишимиз гайытды дийсөне гузым онда...

Яш ингит:

- Эйгилек бола яшүлү, не бейле...?

Яшүлү:

- Эйгилигин бар бола, бизиң тохум Ахал-Теке атларымызың, саны Ызәде етиән дәлдир иним. Гөруп дурсын-а, сыйытамызың, диреги атымыздығыны.

"Худай диене Худай етирмиш агам, белки Жүдай. Илчиликдир, атымыз гутарянча сыйытчылармыз етишсін.

Яшүлү:

- Ағзындан Худай эшит-син иним, егсам-а...

РҮССЕМ БЕХРУДИ

САЛАМ, ДАР АҒАЧЫ

"КОР-ӘМИРДӘ" ДУШҮНЧӘЛӘР

Жолуму көзләдин һәр ахшам-саһәр, Салам, Дар ағачы, әлејкүм-салам. Әчәлла өлмәје докулмамышам... Салам, Дар ағачы! Әлејкүм-салам.

О һансы милләттir - талеji сирди? Jүz адла бәлүндү... Женәде бирдир! Мәни һүзүруна бу дәрд кәтириди, Салам, Дар ағачы! Әлејкүм-салам.

Хәзәри, Бақалы, Арасы кердүм, Кердүм чан үстәдир, Јаралы кердүм, Танрыны бәзәнинде арасы кердүм, Салам, Дар ағачы! Әлејкүм-салам.

Чархы тәрс фырланаң фәлак гарынын, Туран көлкесинде будагларынын, Рәнки барагында жарпагларынын, Салам, Дар ағачы! Әлејкүм-салам.

Әввөлин ахыры, сонун әввәли Бүйүш, билмәмишам буны мән дәли. Горхум Іох, на олсун бојун көj делир?! Салам, Дар ағачы! Әлејкүм-салам.

Габул ет, нәвбәти гурбанын манам, Мәним чаным сәнде, бил, чанын мәнәм, Ела гурралма... һар жанын мәнәм, Салам, Дар ағачы! Әлејкүм-салам.

КӨНҮЛ, ГӘМ ЧӘКМӘ

Од дүшдүм, Оғуз баба, Мәзарына бу несаба! Анд жеримиз оба-оба Денүб үрд олур, үрд олур.

Синәмдән гәм гучаг-гучаг, На вахт дәрдә сон олачаг? Баш галан үрд, сенән очаг Мәнә дәрд олур, дәрд олур.

Үрек дәрдли, көнүл жұха, Ода жандым баҳа-баҳа, Намәрдләрдән көлан оха Һәдаф мәрд олур, мәрд олур.

Өмүр жарпаг, заман күләк, Алыб мәни кетүрәчек. Бахыб сәнә черхи-фәләк Кезүм дәрд олур, дәрд олур.

Сојум түрк, кекүм гүрд-догур Өнүмдәкі жолум бағлы, Көнүл, гәм чәкмә гүрд оғлу, Денүб гүрд олур, гүрд олур.

Түркменистан будет наказан за нарушения прав человека

Представители американской "хельсинской группы" несколько раз посещали Туркменистан в последние годы. В докладе о положении с правами человека в этом новом государстве они характеризуют его как самое консервативное и самое изолированное из всех новых государств, возникших на территории бывшего Союза. Однако Туркменистан обладает огромными природными богатствами - нефтью и газом. Он заинтересован в экспорт этих богатств, и поэтому у стран СБСЕ есть возможность давления на власти этой страны с требованием соблюдения прав человека в рамках международных соглашений по правам человека, подписанных Советским Союзом, так как в новой Конституции Туркменистана присутствуют все такие обязательства как его собственные.

Авторы доклада отмечают систематические нарушения свободы слова в Туркменистане. Преследуется любая критика правительства. Существует цензура средств массовой информации, которая следит за тем, чтобы все их сообщения соответствовали официальной политике. Не получают регистрации не-

зависимые общественные, политические организации, такие, в частности, как "Партия Демократического Развития Туркменистана", "АГЗЫБИРЛИК". Все диссиденты, их родственники и друзья не могут выехать из Туркменистана. Когда приезжают иностранные государственные или общественные деятели, то беспрепятственно контактируют с ними могут лишь официальные лица, диссиденты же подвергаются домашнему аресту, чтобы предотвратить всякие контакты, или даже задерживаются в милиции на это время.

Официальные лица Туркменистана, с которыми встречались представители американской "хельсинской группы", даже не отрицают, что права человека в этом государстве подвергаются строгим ограничениям, но они пытаются оправдать это необходимостью предотвращения беспорядков в сохранения стабильности.

Уже принятая Конституция Туркменистана провозглашает все права граждан этого государства, но содержит положения, препятствующие продвижению демократии. Так, органом законодательной власти по Конституции яв-

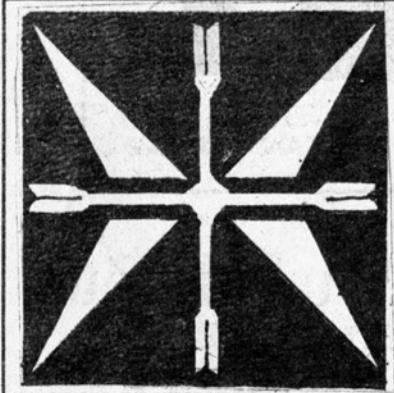
ляется Народный совет, который состоит не из избираемых, а из назначаемых президентом членов, и решения Народного совета, согласно Конституции, обязательны для исполнения всеми ветвями власти. Таким образом, нарушается классический принцип демократии разделения законодательной, исполнительной и судебной властей.

Правительству США американская "хельсинская группа" рекомендует решительно осудить все нарушения прав человека правительством Туркменистана, не соглашаясь на встречи на высоком уровне с представителями властных структур Туркменистана, пока это государство не достигнет приемлемого с точки зрения международных стандартов уровня соблюдения прав человека.

Международному правозащитному сообществу американская "хельсинская группа" рекомендует использовать все политические и экономические меры давления на Туркменистан, чтобы добиться выполнения властями этого государства его обязательство по международным соглашениям в области прав человека.

"Голос Америки"

Ü C S O V A L ? ? ?

ДҮРДЫ МЫРАТ ХОЖА-МУХАММЕТ,
Түркменистан Демократик Өсүш партияның
згиндеш башлығы, "ТҮРКИСТАН" жем-

гынетинин башлыгы.
1966-нжи ыйлда Москвада институтуда
тамамлап, 1968-нжи ыйлда Баку шәхеринде
аспирантура дахыл болунды. Алымлык
дережесине макул билинип Түркменистан
политехник институтында 22 ыйл довамында
мугалым болуп ишледи.

Дүрдү Мират сыйясат ишине 1988-нжи
ыйлда баш гошды. 1989-нжи ыйларын, 22-
нжи декабрында Ашгабат, Мары, Небит-
Даг велаятларының демократик гүчилерин
жемлөп, Ашгабат шәхеринде Түркменистан
Демократик партиясының дередижи гурул-

тайны гечирмекде эсас иш алып барды.
Д. М. 1991-нжи ыйларын 14-нхи майында

Бүтүндүнэ Ленинчилик евара гатнашман-
лыгы себептә эсасында мугалымчылык ве-
зипесинден бошалдылды.

1991-нжи ыйларын июнүн айында Тәжикис-
тан Демократик партиясының лидери Шод-
мон Юсуп, Русет Демократик партиясының

лидери Николай Травкин билен билеликде
Бирлеширилген Демократик партияның
эсасының гүрмага гатнашды.

Д. М. төвекеллиги билен 1991-нжи ый-
лын 20 октябринде Москва шәхеринде
Түркменистан Демократик партиясының
гурултайды гечирилген партияны "Иерелге-
си" ве "Дүзгүнү" кабул өдилди.

1991-1992-нжи ыйларда "ДАЯНЧ" жур-
налының ве "АТА-ВАТАН" газетинин дере-
дилмегине ез гошандыны гошды.

1992-нжи ыйларда Түркменистан, Азер-
бекжан, Гыргызыстан, Газакыстан ве Өз-
бекистан дөвлөтлөрinden векиллерин гат-
нашмағында "ТҮРКИСТАН" жемгүетини дөр-
төтмекде эсас ишлери алып барды, ве
жемгүете башлык сайланы.

Д. М. сыйясат ве ықдышада маселелерे
багышланан 16 ылмы ве умумы ишлөр ма-
калалары чапдан чыкарылды.

Д. М. максады, Түркменистаның, гара-
малык халкы сыйясат душунжелер билен яраг-
ланып, ез хак-хукугуны горап билжөр дө-
рөжесине етирилмегидир.

**"Хич бир зат билен кепил-
лендирилмедин демократия,
хәкимиет башына ынсанла-
рын, түйс гутарныкли нәкес-
леринин гечен, элхенч зулм
дөвлөтине гетирип билер".**

АЛФРЕД НОБЕЛ

Сыйясы чөкгүниликті:

Дүйнөнин чархы пелеги айлана-ай-
лана бизи шу говгалар гүнлөрө гетири-
ди. Бу говгалар гечмишде "Социалист-
тик лагер" атланылган республика-
ларда, коммунистик империя тара-
пындан мираж галан мильтата гар-
шыдурмаларды.

Бизин, дүшүншимизе гера ол се-
беплер:

1. Республикаларын, империяның
гарамагындан чыкып өзүткүрүлдөр:
2. Аз салым вагыт ичинде сыйясы
саңа гелил чыкан демократ гүчлер
билен, гечмиш коммунист дөвлөт ёл-
башчылар арасында гаршыдурмалар-

дарды. Дарган Союзын гарамагында болан
республикалар, белли бир гөрнүштө
империяның гарамагындан узакла-
шып, демократияның талапларының
азда-кемде ез ичине алян дөвлөтин
дүбүнни түтүг башардылар. Сыйясы
партиялары ел берилip, олары езара
денхукулуктың сакланып, көпчүлик ха-
бар берилсөнде (радис, телевидение,
газет, журнал) сыйясы партиялар, жемгүеттер үчүн ыгыттар
берилip сөз азатлыгы дурмушда бер-
жай зилийер. Дөвлөт ёлбашчылары
бөслөшкүр засада сайланып. Адам ху-
куклары бержай зилийип, демократ ху-
кук дөвлөттөн талаплары канун тара-
пышын үндөлийер.

Болшунга гера, бизиң-де ез гараш-
сызлыгының текрар этмек несибәмизде
бэр аken. Оны бизе ыкбал пешгеч
берип.

"Гарыбын, агзы аша етende бурны
ганар дийиптирлер". Инди ез элимиз,
ез якамыз, таңрының әчиликтеги
баилыкларының берекет билен уланып
гарамаяк зәхмет адамларының түйи-
төзөлөнер, били язылар дийисек, енеде
шол өнки, хажымелк, вагши сыйпат
сыйясы дурмуш бизиң ез холтумына сал-
ды.

Миллетимизин, неслимизин ырса-
лының агзындан совуп алян таланчылы-
ны язып илата етирип оны хабардар
здейин дийисек, өкөн-де эркин пи-
кирли газет, журнал ек, Ҳакыкаты әш-
гер этмек үчүн радио, телевидение
ның голайна бармага хыял эдер ялы-
дөл. Дөвлөтиң, сыйасаты ыкдышадиети
дине бир отагдан, бир адам тарарапын-
дан бүрүк берип дөләндөрүлөр.

Бир сөз билин айдаланда, Түркме-
нистанда ене-де өнки тоталитар дөв-
летьи миземәм галып, онуң башында
болса шахсы күлт отурдылды. Онуң
пеллеханасының ыкдышадиети чеке-
рип, ички чакышыларды етирип юрди
дарагам халына гетирмек билен та-
мамланыңдыгыны гүвө гечмек үчүн та-
рыхың, сахыпаларыны агтармак дер-
кар дөл. Ол бизин дүйнек гечен гара-
гүллөримиздир, гечмиш ССР-ин тер-
жиме халыдыр.

Түркменистанда дүйнөвөи демократ-
ик дөвлөт гүрмага мүмкүнчилек пей-
да болды, эмма халк көпчүлигинин
сыйасы душунжелеринин жуда пешлиги
билен ол пурсатдан пейда болмады.

Мүмкүнчилек элден гидерилди.

Бизин сыйасы чөкгүнилигиз нирден
гелип чыкар. Улы илиң, ез гөлөнчек ык-
балына ақыл айламан, бойы билен бу-
ренип ятмактың соны бармы?

Бу совал халк ичинде өвран-өвран
гезип, дийсөн ерликтеги гоюлар, җога-
быны хер кес өзүче агтаряп.

Илат ичинде, "Шажа Батыр ялы
бир белент адам орта чыкып халкы
зына душурмезмикә" диең пикирлер

йөргүнли.

Илатының дүшүрип олары ёл
геркәзмек үчүн асмандан ягышызда-
ларын, ийнен дөврүнде яшамаярыс. Ол
пикирлерден совулуп гечмеги башар-
малыдырыс. Бизин заманамызыда илат
өз зорлук чекийп кыйн гүнлөрinden
чыкмак үчүн алладарының бир-бири
билен пикир алышып топламышып
башлаялар. Ол топтарлардан, өнө чык-
ян адамлар сайланып, милlettem
онуң ызына эйгерип башлаяр. Ол,
милlettem, ичинден чыкан, өз адамсы-

дир. Бу бизи екетөк дөгры ёлы сечип
алмага гөнүкдирип билер. Дөгры ёлы
болса, халк көпчүлигинин сыйасы душ-
унжелеринин үзүл-кеңил артмалыгында
гериярис.

Бу меселеде эл йүзинде ятан ял-
нышылкыларга өзүмизи өрүклемен, геч-
миш империяның, бизе гурал дузакла-
рыны, дөвлөттөн Гизлин сыйасатының
сырларыны тарыхдан агтарып оларын
устуны ачмалы. Онуң манысының, мак-
сатларыны ватандашларымызың, гур-
сагына гүймалы. Шу гүне ченли гизле-
дүр.

Сил ялы толкун атып билен гөлөн
демократияның кейипи-
нан шөрк болып көрүп
баштадашларымызың,
хәзирки сыйасы дургун-
лыкларымызың "Гөкдепе
гыргынчылыклары" (1881-и), Ашгабат
тебиги хөлөкчүлүктерин, 1948-и)
төсүри ялы, жуда садаца дүшүнди-
ришлер билен чаклен-
дирмеге мейиллidlirler.
Алып гөрелиң, Гонши Өзбекистанда
бетбагытчылыкларын хийч бири
бомдым хем болса, ол ерде-де тата-
литар дүзгүн хөкүм сүртәндир.

Диймек, шайле пикирлер ялныш-
дый. Илатың ичинде гөвиичекинлик
дередиендир. Гарамаяк иладың шу гүнки
халындан хабар алып гөрелин.

Ташкент демирдеп болып түтүнде, Баку
дениз дуралгасында башындан-ондан
топар, топар ағзы ишмаклы, аягы га-
лошли, эли 4-5 торбадыр-сүмкәнди ду-
ругшан түркмен машалларының герүп
лапың, кеч боляр. Гүрүндөш болсан:
"Вах жаным, гечен сапар учун мун ман-
нат берип, бу гөзек болса 5 мун жа-
бар-якар билен зордан сыйпым. Өз
милцияның-да экди боллуптырлар.
Гараз, шонда-да бирнөмө хайыр га-
ларъ". - дийип зейрененде, ер ярыл-
маяр, сен-де она гирип билмейәрсін.
Бу ышарматыка?

"Гөкдепе наласындан" сез
ачыланда, она хатыра гойман геч-
мек бизиң түркменлеримизе ге-
лишмез. Ондан өтри, макаланың
мазмұны билен угурдаш пикирлөр
айдаңлаштырмак ерликли
бolsа герек:

"Гөкдепе наласы" түркмени
рухы байлыгыдыр. Гөкдепе уру-
шы, бизин милlettimizин, ери ге-
ленде ез гүйжини, гайратыны
жемләп билиндиригүнин, шаяды
булуп галяүр. Ата-Бабаларымыз,
өз юрдини горамагың, адамзада
нуска эдип геркезмәгө мынасып
герелдесине ынсанните мираз
гоюп гитмеги башардылар. Ол ху-
кукады неслимизе яймак, дүниә
геркезмек бизиң боржумыздыр.
Бизиң Гөкдепе миннэттарлары
миз эгисимездир, боржумыз он-
дан-да артыкдыр.

Муқаддес галаның бир ян оқы-
ның басып гечиң, орсеп патышы-
ның чекип гиден демир өлүнү
болса, галаның, ат гайтарым гай-
расындан гечирилжек гүнини гер-
мек белки неслимизе болсун.
Гара гөз герчеклеримизин, гала-
ның, ичинде, даш төверегинде
башлы-барат яйылып ятан шехит
галан жесетлерини, тертипсиз
дагап ятан сүнклерини ынгап,
улы ил болуп, бир асырдан хем
говурак гиже галан жыназасында
дуруп, олары мәхир билен эн-
топрагымыза табшырмак арзу-
вындаадырыс. Якын гөлөнчекде
"Гөкдепе наласы" тарыхы вака
орнунда дернелип, она сыйасы,
ыкдышады, харбы бакымлардан
баха бермек бизин билендирилди.

Хорматлы илдешлеримиз. Түркме-
нистанда халк көпчүлигинин сыйасы та-
рапдан ызагалаклыгының дүйн сагыл-
мак бермек бизин билендирилди.

Хорматлы илдешлеримиз. Түркме-

нистанда халк көпчүлигинин сыйасы та-
рапдан ызагалаклыгының дүйн сагыл-
мак бермек бизин билендирилди.

Бяшлар гурамаларының, хеммеси-
ни бирлеширилген. Этрап гурамалар-
дан башлап ёлбашчы везипелерде би-
зиң, йөрүте гуллуктың тассыклан
адамларымыз ол ерде эсасы вези-
пелерди.

Бяшлар гурамаларының, хеммеси-
ни бирлеширилген. Этрап гурамалар-
дан башлап ёлбашчы везипелерде би-
зиң, йөрүте гуллуктың тассыклан
адамларымыз ол ерде эсасы вези-
пелерди.

Депутатларың, бир нечә кәрхана-
ның адамларының бир ере ынгап бир-
лике маслахат течирмеклерине дүйн-
гөтөреп ел берип дөләндир. Бу иш-
баша бармадык вагтында ол маслахаты-
ның гележеги планлары билен гызыл-
ланын, талаплары эне сүриен адамлары-
ның гатнашмалыгының эни алынмалы-
дыры. Хемме конгресслерде төзөлгөн
кирмәндерде гүймалыларының тарапындан
теклип дүйнелидирлер.

8 Ылайтада, гүйчли гурамачылығы
узыпты, көпчүлигелерине айланып
баштады. Олары ынгап гүймалылары
дөрөзгөн көпчүлигелерине айланып
баштады. Олары ынгап гүймалылары
дөрөзгөн көпчүлигелерине айланып
баштады.

9 Дөвлөт гуллукчыларының, айлык
хакының, ыкдышадының, гатнашмалы-
гының, ынгап гүймалыларының, ынгап
гүймалыларының, ынгап гүймалылары-

ның, ынгап гүймалыларының, ынгап
гүймалыларының, ынгап гүймалылары-

ның, ынгап гүймалыларының, ынгап
гүймалыларының, ынгап гүймалылары-

ның, ынгап гүймалыларының, ынгап
гүймалыларының, ынгап гүймалылары-

BİR YÜZLENME!

девлетинкинден ёкыры болмалыдыр.

32 Хемме ерлерде эдара ишгерленин саны хас көпелмегини газанмалы. Эдара ишгерлерини танкыт этмөгө ёй берилер, эмма оларың санларының азалдылмагыны гадаган этмели.

34 Метжитлере улы унс берилмeli. Медени ве көмекчи ишлери шейле гурмалы, олар дини ожакларда душманчылықта болмалыдыр. Дини китаплар, көне языглар, дини окувлар, хатда влұни жайламак гез астында сакланималы.

35 Башланғыч ве орта мекделерде овалы билен орта ве ёкыры окув жайларында хас гөрнүклирек мугалымлары ишден чыкарамалы. Оларың ерине бизин кесгитлен адамларымызы ерлешдирмели. Тарых сапакларында, ени сыррасында болуп гечен сыйаса елбашчылардан кимлер көрдін есмеги учун чалышандылары ханында маглумат бермек болмаз. Гечен шадарын залымылары ве халықты олара гаршы гөрешлери барада маглуматтар билен оларың үнсүни чекмели. Иерутелешдирилген мекделерде ерән чакленидирилген хұнарлауда гечмелі.

38 Ерли милиетиң дашары юрт басылайтында гаршы болан медениет, беден тербие ишлеринде гөнүмелилер илери сүрмели (руслара гаршы болан гөрешлери азгамалы дәлдір). Социализм үргүндакы гөрешлери тараптады.

40 Сыйаса гаршыдашың түссаг здилмегини газанмалы. Олардан, милиетиң, хас хортат гойянында халк көпчүлигиден дашлашдырмалы, қынчылыға сезевар этмели, меселем: қануны бозмакда айыпламалы, я-да ресми яғдағ гечмеке оны бетбагытчылыға сезевар этмек елы билен ол шахсдан дынымалы.

42 Партия тарапындан белленен елбашчылары, бизин ишимизе зиян гетирип я-да гуллукчыларың арасында нәгилелик дереденлиги үчүн суд жоғапкерчилининг чекмек болмаз. Гөдек ялыштыларда олары бу ишден чыкарып шол дережедәки башга бир ише, я-да хас ёкыры везипе белләп гележеге хәзирләп гоймалыдыр.

44 Иш ерлеринде ве ишине екп-ишгерлер ишден чыкарып, она көрсиз, совгатсыз адамлар белленмелидир.

45 Окув жайларына овалы билен пес гатлаклардан гелип чыкан ез көрніден билим дәлде диплом алмак искеиәндер кабул здилмидир.

Чагдаш гулчулық:

Башымыза товкы болуп индерилнин пәлияман сыйасат коммунистик империяның бизин гаршымызы уланан "Гизлин сыйасаты" онуң ниети болса милиетимизи долы, табынлықта, бакалыкта саклап байлыкларымыза зе болмакды.

"Асманы боян эгиржек болсаң худая хұкүмэт" - динендер. Табынлықта сакламак учун бизи манкурт халына етирилдер. Анымыз алының акыл доланыштыгымыз гуллусинт болуп галды. Бу дереже бизи юваш-ювашдан етирилдер. Ызыгидерлер хөрекет здип думлы-дүшдан хұжум этдилер. Трубашдан динимизден, тарыхымыздан, медениетимизден, дәп-дәссүрүмиздан зорлук билен айра гойдалар. Гитдигиче ағыр зәхмет, кеселбентлик, мәтәлек билен басмарладылар.

Нетижеде: динимизден дашлашып халал-харам, хайру-шер, гуна-согап гатышып азгынлық тапдық: тарыхымыз алының Туркмен өзүнин кимдигини унуды, өз-өзүнден азашды: медениетимизи унудып эдеп-тертип, яшүл-яшкіни, зенан-эрек парх галмады: дәп-дәссүрүмиз ятырылып гоншы-голам, дост-яр, ковум-гардаш ят болды.

Түркменлерин асырлар бойы пай-хас синдириен, тербийәмизин дүрүшемеси "Түркменчилиден" шамыншаш галмады.

Миллетимизин, ахлак тайдан нехилі гөзіні хала етириленинде кеседен бир бакып гөрелин.

КГБ-де гуллук здип гиден бир полковник (ады ядымда дәл) "Работница" журналында өз макаласында "Гечмиш заман, пәкизеликде тарылып етирилген түркмен зенанлары, күнтүчиликде инди гоньши миллетлерден хас еңе сайданялар" - дийип, дүнәй жар эденде, ол масгарачылык түркмене тәсир этмеди.

Бир вагыт от ялы сыйрап дуран "Арым намысым, иманым көнден кейсін" дийип, ахлагыны белектутан түркмен, бу гүннен байниси чайканан ялы, долы первасызылк арашады.

Ахлак пәкизелик билен аң, ынсаны биле бир ерде гелип, гиденде-де, бир вагытта гидиендирил. Аныны алдыран

ынсан болса, хакыкы гултабынлык, буюнэжилиге мейиллidiр, хукуксызылығына бойналыктыр. Берилен заңы иер-ичер, урулан ерден гачар, ажы сөзлери йүзине алмаз. Талап этмөгө ақлам, мейлем чатмаз. Мениң малым мұлкүм, ерим сувым, юрдим душунжелерият болядыр.

Бизин халкымызың гултабын гузераны, әлбетте ёкыры везипелерден айыл-сайл герүнін болара чөмели.

С. Нязов:

- Туркменлер ун билен чай болса онар, әйлеки затлары талап здип дуронк-диип, хакыкады текрар здайер. (Ашгабад телевидениясы. 21 декабрь 1991 й.)

"Гизлин сыйасаты" дучар зден бела беттерлерини бир демде чөшлөп гуттармак, тәсиринден бошанмак мүмкін дәлдір. Аңымыз, болян хадысалара акыл айланырып, сыйаса гошулып, өз хукугыны газанып башлан заманы, Туркмен хорматланып башлар.

Элбетте, шейле гүнлөр өз-өзүнден доланып гелмез, я-да оны бир кесеки гетирип бермез. "Шу мұлк, сув менинки, менин хак-хукугым, боржым" - дийип өзүн бир шахс кимин текрар атмеги башарса, ол гүнлөр якынлашар.

Хер халда меселени умумылаштырман, дурмушының шу гүнки хакыкатларындан, душындан йүрек ағрысыз гечип болмаж үч сөвлөн ватандашлармызың йүзленмекчи.

Үч совал???

Бир йүзленме!

Биринжи совал:

Өз бала-чагасына піда болын түркмениң тарып әдилшіне, хат-да. Англияның арзлы китапханаларында душ гелмек боляр.

Шу гүнки хакыкатда, яш-чагаламызың иймит етмезчилигинден хелек боландыгына жуда көп душ гелиніндер.

А. Н. Якевлев билен: США-лы профессор Майер Фешбах, Туркменистанда чагаларың ачылқан елуме сезевар боландылары барада рееси маглуматтар бердилер. ("Познер-Доналд" телевидение берлишлер. 30 наурыз 1991 й.)

Гечимиш союз республикаларың ичинде ин көп чага елуми Туркменистандыгы, оларың санының айда 200 ден-де артын, гөз яшарыны сыла-сыла

өз перзендини гара ере табышындығы бизи толгундырмайтар. Биз бетбагытчылығы чекмәгө бойналык уйгунлашыпдырыс.

Аныклама: Яш-чагалармұрызың ачылқанда хелек боланылығына чай билен чөрек етмезчилик хеләккүлиги дийип дүшүнмели дәлдір. Элбетте, боләзинлик де болмаса-да, чай, чөрек етійндер. Бизде кеселиң, бетери, ылайта-да паттачылық билен мешгүл болын велаятларымызды, чагалар дүнәй иненде учдан тутма диен ялы, кадындан кем, шикеслидирлер. Ағыз сувы, иймит, хова үсти билен зәннин ганына орнашан химики зәхерли маддалар

чага зәннин гөвресинде дүвүнчек дүвенинден башшал, онуң-да беденине орнашар. Дүнәй инен чага енеде тәмиз болмадык, етер-етмез зе сүйдинден иймитленидилер. Ганы химики маддалар билен хапаланан озүни тутуп аяк үстүнен зордан галан чагаларын салғын, пикир доландырмайтардан емур бойы етмез болуп галянлары барада такык маглуматтар етерлек.

Бу "Гизлин сыйасаты" сепеләп гилен тохумының хасылыдыр. Шейле ағыр үйтгиле экология гыргынчылығы милиетимизиң көпелмезлигиге гаршы бадак салынан пиримдигине гөз етирик четин дәлдір.

Бетбагытчылығы гетирип кесеки болса-да, хеләкчилек чекійен чага жыларында.

Бу ағыр ягдайы гөрmezlik мүмкін мидир?.. Герүп дүшүндирип гечек болса ағыр жәнәйт дәлмидир?

Хайсы себәплөре гөр нерессе чагалықтармыз үчүн арасса ағыз сувы, чага иймити тапылмайтар да, гоншы-голам дөвлөтлөре миллиардларча карз пул бермек аңсат болыр.

Экология бетбагытчылығының неслімиси гыргына гетирийен дөври, гынната бахшы "БОИНГ" учарларының гошалап сатын алып, 600 адамдың орнуна 60 адам мундирип жартылай, бирнәче адам үшін "Шамулк" салдырып дөвлөттөр өлбашчылардан хасабат сорашмаса вагыт етмеди.

Иккінжи совал:

Түркменистанда билиминдә эдара азилиши бизиң милиетимизи совгатсыз, медениетсиз гоймак, дыза чөктермек учын генүкдирилendir.

Түркменистан политехник институтында 22 йыл дөваминда алымлык дәрежесинде иш гөрүп, ёкыры окув жайларының ягдаиының адамдан сорап билмeli дәл. Сапакларда талыптар билен таныштырылған. 4-нчи курсдан башшалап, оларың математика, физика сапаклардан тайынлығынан угрур амак мениң үчин адатты. Себеби, бөрнүмели, сапакларда оларын тайынлықтарының билмек важдыпды.

Ене-де бир йылдан ёкыры билимли инженер дипломы табшылжак талып-

имандан-да ансатлық билен хошашмагы башары билжек, йеруте сынагдардан гечен адамлар белленди. Олар "Гизлин сыйасаты" адамлары болуп Москва үчин, "Пычак өз гыныны кесмез" болдылар.

Узак йыллаар дөваминда гитдигиче тәжрибе билен байлашан бу сыйасат, жемгүетимизде ики сынны гатлагы эмеле гетириди.

Олардан биринжиси: коммунизм, социализм, интернационализм сыйасы "Юнларының" зынжырлары билен еркленен, ерден, сувдан, мұлкден, хукуқдан маҳрум здилен, пикир ойнаның ягдаиының болан, газанжы қынлық билен ол айдан, ол ая етінде оба ве шеңбер зәхмет адамлары, интеллигенция.

Иккінжи: Кремлин овнук алегинден гечен ири хәкимитет ёлбашчылары, КГБ, партия, йеруте эдара башлыкларының.

Коммунистик партия даргады. Бүтін дүнінде олары нелетлейдер. Туркменистан компартиясы хасыр-хусур аднындыттеди.

С. Нязов телевизия чыкышында: (1991 и. 19 декабря)

- Биз партия тәзе ат берерис, партияның аднын десе дүшүрмөреспиди - дийидиде, бир гурултая коммунистлерде гелип, шол гүнц ичинде демократия етвөрдилдер.

Нетижеде, дөвлетинчилик гурмак-

- ер, серхет чаклери кесгитленмек, - илатдан салыт ығынамак;

- хәкимлиқ ёла гоюлмак. әсаслары кабул здилди. Бу, Ф. Энгельс, беян етдиги, дөвлетчилик кепилленидегигин, үч аламатына долы табын болуп, коммунистик дөвлет гүрумсыз әсасыбы.

Хәзирки дөврүн, талапларының едәйен дөвлеттеги күнде талапларының болан жағдайы.

- ахлаклық,

- хукукчылық,

- медениетчилик долы инкар здилендиди.

Республикамыздық сыйасы, ықдысы, медине дурумларда пикирлери, римизи кепилленидирін херекетлер, олардан:

- ерине етирижи, канун чыкарыбы, суд хәкимлери бири-биринден айрылған, билелік здилендірілгендер:

Булар, демократик кадаларының, әсасларының бозындыры.

Дөвлеттеги шахсы күттөн гелип: - сыйасат ве ықдысадиет хәкимлери бири-биринде табындыры,

- адам хукуғы гөдек болуылар,

- метбугат, сез азаттығы өкілдір, хабар беріш серишелдер дине хәкиметін, гүллүгіннадыры,

- дөвлет ёлбашчылары гетергиле-нип, баш да барарап кепелейер, халқа икилик сатылар,

- сыйасатда дургунлық, ықдысадиет песе дүшілдер, илатың мадды-хал яғдайы ағырлашыр.

Хачан-да юрдин, халкың ықбалына жоғапкерчиликде шұхбелік дәр

